

J. V. Stalin

## Stalins sista tal

Vid 19:e partikongressen 14 oktober 1952

Sedan slutet av 1940-talet hade Stalins officiella framträdanden blivit alltmer sällsynta. Han hade inte heller varit särskilt produktiv när det gällde att leverera politiska skrifter eller inlägg. Under nära fem år gjorde han inte ett enda offentligt uttalande (bortsett från att han gav ett par korta skriftliga svar på frågor från utländska journalister).

Sommaren 1950 (mitt under Koreakriget) skrev han några brev om språkteori som först publicerades i *Pravda* och senare gavs ut i skriftform: *Marxismen och språkvetenskapens frågor*. Denna hade knappast någon större politisk tyngd, och bortsett från att den givetvis hyllades som ”epokgörande” av de kommunistiska partierna runt om i världen, så tog resten av omvärlden ingen större notis om detta arbete.<sup>1</sup> I stället undrade man hur det kunde komma sig att Stalin, vid en tidpunkt då det kalla kriget inte längre bara var ”kallt”, kunde ägna sig åt ett sådant ämne, samtidigt som han inte hade något att säga om Koreakriget och dess betydelse.

Omedelbart innan den nittonde partikongressen, som öppnade den 4 oktober 1952, kom dock Stalin med en ny skrift, *Socialismens ekonomiska problem i Sovjetunionen*, som handlade om den sovjetiska ekonomin – ett viktigt ämne – och som av många i efterhand kommit att betraktas som hans politiska testamente.<sup>2</sup>

Men under 19:e partikongressen var Stalin inte heller särskilt aktiv. Tidigare, alltsedan 1923, hade han föredragit centralkommitténs verksamhetsberättelse, men denna gång var det Grigorij Malenkov som den 5 oktober framförde verksamhetsberättelsen. Stalin själv höll ett kort tal (7 minuter långt!) på kongressens sista dag, den 14 oktober. Det är detta som återges nedan.

Talet är Stalins sista offentliga framträdande. Och det är egentligen ett ganska slätstruket och har knappast lämnat några avtryck för framtiden. I stället, med facit i hand, kan det ses som den stalinistiska personkultens ganska färglösa ändstation.

Det som efter kongressen upptog Stalins uppmärksamhet var den s k *läkarkonspirationen*, där ett antal (främst judiska) läkare anklagades för att ha planerat mord på ledare i Kreml. Men efter det att Stalin i mars 1953 dött i sin dacha utanför Moskva, dröjde det bara några veckor innan det meddelades att Kremläkarna hade frigivits och rehabiliterats.

---

*(När kamrat Stalin kom upp i talarstolen reste sig alla och salen genljöd av Stormande applåder, som aldrig ville ta slut och som övergick till ovationer. Man ropade: ”Hurra för kamrat Stalin!”, ”Leve kamrat Stalin!”, ”Leve den store Stalin!”)*

Kamrater!

---

<sup>1</sup> Exempelvis skrev (mig veterligen) inte ens Isaac Deutscher någon artikel om Stalins språkvetenskapliga bidrag. Däremot kommenterade han det ganska kortfattat i sin [Stalin](#)-biografi (i det sista kapitlet). Och i sina minnen, se avsnittet ”Stalins teoretiska skrifter” i [Stalins sista år](#), ägnar Chrusjtjov detta arbete enbart 4 meningar.

<sup>2</sup> Se [Socialismens ekonomiska problem i SSRU](#). Om denna skrift och dess betydelse, se Isaac Deutschers artikel [Stalins sista ord](#) och sista kapitlet (”Stalins sista år”) i hans [Stalin-biografi](#). För en mer kritisk betraktelse av Stalins skrift, se Max Shachtmans [Stalin om socialismen](#).

Tillåt mig att på vår kongress' vägnar uttrycka dess tacksamhet till alla broderpartier och grupper, vilkas representanter har hedrat vår kongress med sin närvaro eller som sänt kongressen hälsningskrivelser — dess tacksamhet för de vänskapliga hälsningarna, för välgångsönskingarna och för förtroendet. (*Stormande, långvariga applåder som övergår till ovationer.*)

För oss är detta förtroende särskilt värdefullt, då det innebär beredvillighet att stödja vårt parti i dess kamp för en ljus framtid åt folken, i dess kamp mot krig, i dess kamp för fredens bevarande. (*Stormande, långvariga applåder.*)

Det vore felaktigt att tro, att vårt parti, som blivit en mäktig kraft, inte längre behöver stöd. Det är inte så. Vårt parti och vårt land har alltid behövt och kommer att behöva de utländska broderfolkens förtroende, sympati och stöd.

Säregenheten med detta stöd är att varje stöd åt vårt partis fredsvänliga strävanden från något broderpartis sida innebär, att detta parti därmed även stöder sitt eget folk i dess kamp för fredens bevarande. När de engelska arbetarna 1918-1919 under den engelska bourgeoisins väpnade överfall på Sovjetunionen organiserade kampen mot kriget under parollen "Händerna bort från Ryssland!", så var detta ett stöd, ett stöd framför allt åt det egna folket i dess kamp för fred, och vidare också ett stöd åt Sovjetunionen. När kamrat Thorez eller kamrat Togliatti förklarar, att deras folk inte kommer att gå ut i krig mot Sovjetunionens folk (*Stormande applåder*), så är detta ett stöd, framför allt ett stöd åt Frankrikes och Italiens arbetare och bönder, som kämpar för freden, och vidare också ett stöd åt Sovjetunionens fredsvänliga strävanden. Denna det ömse-sidiga stödets säregenhet får sin förklaring i att vårt partis intressen inte alls strider mot utan tvärtom sammanfaller med de fredsälskande folkens intressen. (*Stormande applåder.*) Vad Sovjetunionen beträffar, så är dess intressen överhuvud taget oskiljaktigt förenade med världsfredens sak.

Det är klart, att vårt parti inte kan stå i skuld till broderpartierna och att det självt i sin tur måste stödja dem och även deras folk i deras frigörelsekamp, i deras kamp för fredens bevarande. Som bekant handlar det också just så. (*Stormande applåder.*) Sedan vårt parti hade tagit makten år 1917 och sedan partiet hade vidtagit reella åtgärder för att göra slut på kapitalisternas och godsägarnas förtryck, fick det av broderpartiernas representanter, som hänfördes av vårt partis tapperhet och framgångar, namnet den revolutionära världsrörelsens och arbetarrörelsens "stötbrigad". Därmed gav de uttryck åt den förhoppningen, att "stötbrigadens" framgångar skulle underlätta läget för de folk, som försmäktar under kapitalismens förtryck. Jag tror, att vårt parti har infriat dessa förhoppningar, särskilt under andra världskriget, när Sovjetunionen krossade det tyska och japanska fascistiska tyranniet och därmed befriade Europas och Asiens folk från hotet av fascistiskt slaveri. (*Stormande applåder.*)

Naturligtvis var det mycket svårt att utföra denna ärofulla roll så länge "stötbrigaden" var den enda och så länge den måste spela denna roll av avantgarde nästan ensam. Men det tillhör det förgångna. Nu ligger saken helt annorlunda till. Nu, då det från Kina och Korea till Tjeckoslovakien och Ungern har uppstått nya "stötbrigader", nämligen de folkdemokratiska länderna — nu har det blivit lättare för vårt parti att kämpa, och arbetet går även med större schvung. (*Stormande, långvariga applåder.*)

Särskild uppmärksamhet förtjänar de kommunistiska, demokratiska eller arbetar- och bondepartier, som ännu inte kommit till makten och som alltjämt arbetar under de borgerliga drakoniska lagarnas hæl. För dem är det naturligtvis svårare att arbeta. Men det är inte så svårt att arbeta för dem som det var för oss, ryska kommunister, under tsarismen, då den minsta rörelse framåt förklarades vara den svåraste förbrytelse. Men de ryska kommunisterna höll ut, de lät sig

inte skrämmas av svårigheterna och tillkämpade sig seger. Likadant kommer det att gå för dessa partier.

Nå, varför kommer det då inte att bli så svårt för dessa partier att arbeta som det var för de ryska kommunisterna under tsarperioden?

Därför, för det första, att de framför sig har sådana exempel på kamp och framgångar som man finner i Sovjetunionen och de folkdemokratiska länderna. Följaktligen kan de lära av dessa länders fel och framgångar och därigenom underlätta sitt arbete.

Därför, för det andra, att bourgeoisin, som är befrielseörelsens huvudfiende, själv har blivit annorlunda, förändrats betydligt, blivit mera reaktionär, förlorat förbindelserna med folket och därigenom försvagat sig själv. Det är klart, att denna omständighet även bör underlätta de revolutionära och demokratiska partiernas arbete. (*Stormande applåder.*)

Tidigare tillät sig bourgeoisin att spela liberal, den försvarade de borgerligt-demokratiska friheterna och gjorde sig därmed populär hos folket. Nu finns inte ett spår kvar av liberalismen. Nu existerar inte längre den s. k. "personlighetens frihet" — personlighetens rättigheter erkännes nu endast för dem som har kapital, och alla de övriga medborgarna betraktas som mänskligt råmaterial, som bara duger till att exploateras. Principen om människornas och nationernas likaberättigande har trampats under fötterna, den har ersatts med principen om fullständiga rättigheter för den exploaterande minoriteten, och rättslöshet för den exploaterade majoriteten av medborgarna. De borgerligt-demokratiska friheternas fana har kastats överbord. Jag tror att ni, representanter för de kommunistiska och demokratiska partierna, bör höja denna fana och föra den framåt, om ni vill samla folkets majoritet kring er. Det finns ingen annan som kan höja den. (*Stormande applåder.*)

Tidigare betraktades bourgeoisin som nationens överhuvud, den försvarade nationens rättigheter och oavhängighet och satte dem "över allt annat". Nu finns inte ett spår av "den nationella principen". Nu säljer bourgeoisin nationens rättigheter och oavhängighet för dollar. Den nationella oavhängighetens och den nationella suveränitetens fana har kastats överbord. Det råder inget tvivel om att ni, representanter för de kommunistiska och demokratiska partierna, bör höja denna fana och föra den framåt, om ni vill vara ert lands patrioter, om ni vill bli nationens ledande kraft. Det finns ingen annan som kan höja den. (*Stormande applåder.*)

Så ligger saken till för närvarande.

Det är klart, att alla dessa omständigheter måste underlätta arbetet för de kommunistiska och demokratiska partier, som ännu inte har kommit till makten.

Följaktligen finns all anledning att räkna med framgångar och seger för broderpartierna i de länder där kapitalet härskar. (*Stormande applåder.*)

Leve våra broderpartier! (*Långvariga applåder.*)

Länge leve broderpartiernas ledare! (*Långvariga applåder.*)

Leve freden mellan folken! (*Långvariga applåder.*)

Ner med krigsanstiftarna! (*Alla reser sig. Stormande applåder, som aldrig vill ta slut och som övergår till ovationer. Man ropar: "Leve kamrat Stalin!", "Hurra för kamrat Stalin!", "Leve den store ledaren för de arbetande massorna i hela världen, kamrat Stalin!", "Hurra för den store Stalin!", "Leve freden mellan folken!". Hurrarop dånar.*)

## ***Lästips***

Isaac Deutscher: [Stalin-biografi](#) (sista kapitlet: "Stalins sista år")

Nikita Chrusjtjov: [Stalins sista år](#) (utdrag ur *Chrusjtjov minns*)

Wolfgang Leonhard: [Sovjet i omvandling 1952-1956](#) (se kapitlet "Stalins död — vändpunkten".

Partikongressen behandlas i avsnittet "19:e partikongressen")

Roy Medvedev: [Stalin och stalinismen](#) (kapitel 7 "Efterkrigstiden" innehåller en hel del intressanta uppgifter om Stalins sista tid)